

EBÜ'L-HÜSEYN-İ NÛRÎ HZ. (5)*

Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm.

Bi'smil'lâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîne hamden kesîran tayyiben mübâreken fîh... Kemâyebagî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidînâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ecmaîne't- tayyibîne't-tâhirîn... Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Burada evliyaullahın hayatını, sözlerini ihtivâ eden *Tabakâtü's-Süfiyye'yi* okuyoruz. Çok mühim şahıslar, çok alim, çok değerli kimseleri tanımış oluyoruz. Allah onların şefaathlerine cümlemizi erdirsin, onlarla beraber cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin cümlemizi...

Bu gün Ebü'l-Hüseyn en-Nûrî Hazretleri'nin bölümü bitecek, yeni bir bölüme geçeceğiz.

Bunları okumağa başlamadan önce, Peygamber SAS Efendimiz'e bizlerden hediye olsun diye âline, ashâbını, etbâna; evliyaullah ve sâlihlerin ruhlarına; bu beldeleri fetheden fâatihlerin, şehidlerin, gâzilerin, mücahidlerin ruhlarına; cümle hayır, hasenât sahiplerinin ruhlarına;

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Uzaktan yakından bu dersi dinlemeğe toplanmış olan siz kardeşlerimin ahirete göçmüş bütün müslüman geçmişlerinin ruhlarına bizlerden hediye olsun, ruhları şâd olsun, kabirleri nur dolsun, memnun ve mesrûr olsunlar diye;

Rabbimiz de bizi hem dünya, hem ahirette rahmetine erdirsin, cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin, iki cihan saadetine mazhar eylesin diye, bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyup öyle başlayalım! Buyurun:

.....

a. Allah'a Dayan, Allah'a Tevekkül Et!

قَالَ وَقَالَ النُّورِيُّ مَنْ عَقَلَ الْأَشْيَاءَ بِاللَّهِ

فَرُجُوهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ إِلَى اللَّهِ

TS. 169/13 (Kàle, ve kàle'n-nûriyyü: Men akale'l-eşyâe bi'llâh, ferucûuhû fî külli şey'in ila'llâh.) Daha önceki rivayetlerin râvîlerinden gelen bu yeni rivayete göre, ki kimmiş o râvîler?.. Ebü'l-Hüseyn el-Fârisî müellife anlatmış, o İbrâhim ibn-i Fatik'ten duymuş, o da Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri'nden duymuş. Aynı râvîlerden gelen bilgiye göre Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri bu sözlerinde şöyle buyuruyorlar:

(Men akale'l-eşyâe bi'llâh) “Kim varlıkları Allah'la akleder, anlar, tanır; (ferucûuhû fî külli şey'in ilâ'llah) her şeyde rucûu, dönüşü Allah'a olur, Allah'a döner.”

Şimdi, biliyorsunuz söyledik geçtiğimiz derslerde de: *Lâ ilâhe illa'llâh, aşikâre tevhiddir, Allah'tan başka ilah olmadığını söylemiş oluyoruz Lâ ilâhe illa'llâh deyince. Tamam. Yâni Lât'a, Uzza'ya, Ay'a, Güneş'e, puta, taşa, ağaca tapmıyoruz, onları ilâh değil diye biliyoruz. İlâh olmadıklarını, mâbud olmadıklarını biliyoruz. "Sadece Allah var. Mâbud olarak ibadete layık olan sadece Allah-u Teâlâ Hazretleri'dir."* diyoruz. *Lâ ilâhe illa'llâh diyoruz; Allah var, Allah'tan gayrı mâbud, ilah yok diyoruz.*

Tamam, bu kâinâtı yaratan alemlerin Rabbini tanımaktır, birlemektir, tevhiddir, güzel. Buna aşikâre, görünen tevhid deniliyor.

Bir de, *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh var. Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh, bize başka bir şeyi söylüyor: "Bütün güç ve kuvvet Allah'ladır, Allah'tadır, Allah'tandır. Her şey gücünü onun vergisinden alıyor, Allah dilemezse hiç bir şey olmaz, Allah müsaade edince bir şeyler olabiliyor. Güç ve kuvvet ancak Allah'tadır, Allah'ın elindedir, Allah'ın kudretidir, onun tezahürüdür."* gibi bir mânâ ifade ediyor.

Bu da Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni gizli tevhiddir bu. Yâni kâinâтта başka bir söz sahibi, kuvvet sahibi, rey sahibi, fikir sahibi, hüküm sahibi yok... Hüküm, egemenlik, hakimiyet, güç, kuvvet, saltanat sadece Allah'tadır. Onun dediği olur. O müsaade etmezse, hiç bir şey olmaz.

*Cümle işler Hâlik'ındır, kul eliyle işlenir;
Hakk'ın emrin olmaz ise, sanma bir çöp
deprenilir.*

Bir yaprak kıpırdamaz, bir saman çöpü oynamaz yerinden. Her şey onunla oluyor, onun bilgisi altında oluyor. O bir şeyin olmasını istediği zaman, (Kün) “Ol!” diye emir buyurunca oluyor. Yaratan o, öldüren o, olduran o, hareketin sahibi o, gücün kuvvetin sahibi o... Onun için, Allah'ın varlığının delillerinden birisi de: “Varlıklarda aslolan durgunluktur, sükûnettir; hareket bir tesirden dolayıdır. Madem kâinâta birçok hareket var, o halde ilk muharrik Allah-u Teâlâ Hazretleri'dir.” diye, Allah'ın varlığını buradan da kavrayabiliyor, Allah'ın varlığına delil arayanlar.

Bu gizli tevhide, derin, anlamı çok derinlerde olan, ancak yüksek insanların, âriflerin sezip, benimseyip kavrayabileceği bu tevhide biz de ulaşmalıyız. Bunu da kavramalıyız tam tevhid ehli, tam muvahhid olmak için... Başına bir hal geliyorsa, kaderinden geliyor. Bir olayla karşılaşıyorsan, Allah nasib etmiş, ondan oluyor. Bir şey olacaksa Allah'tan istemeli; veren odur, olduran odur diye, o hakikatleri kavramalıyız.

Şimdi bütün varlıkları böyle Allah ile bilen, Allah'ın varlığı olduğunu, yarattığı olduğunu; onun emri olmadan hiç bir şey olmadığını, güç kuvvetin Allah'ta olduğunu anlarsa bir insan; varlıkları Allah ile bilirse, aklederse, kavransa,

varlıkların Allah’la alâkasını anlarsa, olan her şeyin Allah’tan olduğunu kavrarsa; (*ferücûuhû fî külli şey’in ila’llâh*) o zaman, her şeyde Allah’a iltica eder, Allah’a rücû eder. “Aman yâ Rabbi!” der, “Sen bilirsin, senden istiyorum. Sen beni koru, sen bana yardım et!” der. Her şeyde Allah’a döner, gerçeği bulmuş olur. Gerçek de odur.

Allah’tan başkasından insan bir şey istese, istesin; istediği olmaz. Umduğu dağlara kar yağar, istediği olmaz. Allah, kendisinin muradı olmadan bir şeyin olmadığını ona anlattırır. Birisinden bir şey umar, umduğu boşa çıkar. Birisinden bir şey bekler, beklediği boşuna çıkar. Bu da nedendir? Allah, gene onun yanlışını düzeltmek istiyor, gene ona bir hayır murad ediyor da ondandır.

Bu şuuru kazandı mı insan, tabii irfânın, tevhidin çok yüksek bir noktasına ulaşmış oluyor.

Burada demek istiyor ki müellif:

“—Madem her şeyin Allah’tan olduğunu biliyorsun, Allah’a bağlan, Allah’a dayan, Allah’a tevekkül et!” demek istiyor. “Her şeyin Allah’tan olduğunu bilen, eşyayı Allah’la akleden kimsenin rücûu Allah’a olur. Binâen aleyh, sen de öyle yap!” diye, burada gizli bir nasihat var bize.

Sözün altında, kuru bir mâlûmat vermek tarzında değil; “Sen de öyle olduğunu bil de, Allah’a dayan, Allah’a tevekkül et!” demek yâni. “Rücûun Allah’a olsun, ilticân Allah’a olsun!” demek. Bize de lâzım olan bu söz zaten.

Onun için, bunu nasihat olarak algılayın ve Allah'a tam tevekkül edin, Allah'tan isteyin, Allah'a dayanın!

*Allah'a dayan, sa'ye sarıl, hikmete râm ol!
Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol...*

diyor Mehmed Akif rahmetli. "Allah'a dayan, Allah'a tevekkül et, sa'ye sarıl, yâni çalış, çabala, tembel durma! Hikmete râm ol; güzel bir bilgi, malumat, bir şey gördün mü, ona teslim ol; ilme, irfâna teslim ol! Başka yol bilmiyorum." diyor.

Yâni biz ne yapacağız? Başarı için ne lâzım?.. Allah'a tevekkül edeceğiz, gayret edeceğiz, ilme irfâna sarılacağız. İlme irfâna sarılmadan tembellikle iş olmaz. Allah'a dayanmazsan, nereden ne umarsan, Allah onların boşluğunu sana gösterir, elin havada kalır, bir şey geçiremezsin eline...

Bir de gayret edeceksin. İmtihan dünyasındasın, çalışacaksın.

Çalışmadan, çabalamadan yan gelip yatmak olmaz.

Dedelerimiz güzel söylemişler, hoşuma gidiyor... Tatlı söylüyorlar, onlar sözün tatlı olmasına çok dikkat etmişler:

"—Armut piş, ağzıma düş."

Pişmek, olgunlaşmak demek. Armut ağacının altına yatacak, ağzını da havaya açacak, armut pat diye ağzına düşecek... Be adam kalk da ağaca çık biraz, beğendiğin bir armudu kopar.

Yok, çalışmayacak, aşağıya yatacak, ağzını da havaya açacak, pat diye armut ağzına düşecek... “Armut piş, ağzıma düş!”

Böyle mantık mı olur?.. Gülüyoruz ama, çok kere çalışmadan bir şeyler gelsin diye temennî ediyoruz. Çalışacaksın. Çalışmak Allah’ın emri olduğundan, çalışacaksın.

وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى

(النجم: ۲۹)

(*Ve en leyse li’l-insâni illâ mâ saà.*) [Bilsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.] (Necm, 53/39) Sen gayretini göstereceksin, kulluğunu yapacaksın; Allah da rubûbiyetini, Rabliğini gösterecek, ihsan edecek.

Ne kadar güzel, ârifâne söz söylemiş İbrâhim-i Edhem Hazretleri. İbrâhim-i Edhem, Edhem’in oğlu İbrahim demek. İ oldu mu babalık, oğulluk münâsebeti olduğu görülüyor. İbrâhim-i Edhem Hazretleri ne güzel söylemiş.

Demişler ki:

“—Aylardır yağmur yağmıyor, topraklar çatladı, otlar sarardı, soldu, kurudu, bitti. Hayvanlar yiyecek bulamıyorlar, zayıfladılar... Yağmur duasına çıkacağız, sen de gel!”

Şöyle bakmış kendisini yağmur duasına çağıranlara... Çok hoşuma gidiyor:

أَقِيمُوا عِبُودِيَّتَكُمْ فَإِنَّهُ أَعْلَمُ بِرُبُوبِيَّتِهِ

(Ekîmû ubûdiyyetiküm, feinnehû a'lemü birubûbiyyetihî.) “Siz kulluğunu güzel yapın, doğrultun işinizi, halinizi doğrultun; o Rabliğini bilir.” demiş.

Ne demek istiyor?.. Sen Allah'ın sevgili kulu ol, sana Allah geceleyin yağmur yağdırır, gündüzleyin güneş çıkartır, her şeyini rast getirir. Sen kulluğunu güzel yap. Güzel yapmakta gayretli olacağız. Kulluğu güzel yapmağa çalışacağız. Allah sa'yi emrettiği için çalışacağız. Pür dikkat ve çalışkan kulları olacağız. Hakki müslümanlık bu, dervişlik bu, tarikat bu, tasavvuf bu, âriflik bu...

Yâni, sadece bu sözü söyleseydik de, “Tamam, Allah'a ısmarladık ben gidiyorum, vaazım bitti.” deseydim yeterdi bu akşam size... Neden? Çok mühim hakikat bu... Bu kadarı yeter. Çok sözü ne yapacaksın? Bir tanesinden istifade etsen, kurtulursun. Ama okuyalım:

b. Hakîkî Derviş Kimdir?

قَالَ وَسُئِلَ النُّورِيُّ عَنِ الْفَقِيرِ الصَّادِقِ فَقَالَ الَّذِي
لَا يَتَّهَمُ اللَّهَ تَعَالَى فِي الْأَسْبَابِ وَيَسْكُنُ
إِلَيْهِ فِي كُلِّ حَالٍ

TS. 169/14 (Kàle, ve süile'n-nûriyye ani'l-fakîri's-sàdık) Bu Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri'ne, "Fakîr-i sàdık kimdir?" diye sormuşlar.

Fakîr muhtaç demek, sàdık da doğru. Doğru fakir kimdir? Neyi kastediyor?.. Doğru sûfî, doğru derviş, doğru mutasavvıf. Fakir dediği burada, derviş demek istiyor. Fukarâ, fakirler, yâni dervişler demek. Yâni tasavvufa girmiş, irfanı elde etmek isteyen, Allah'ın sevgili kulu olmak isteyen, "Ârif kul olacağım, Allah'ın evliyası olacağım, sevgili kulu olacağım, iki cihanın hayrına ereyim!" diye yola giren, tarikata giren, tasavvufa intisab eden kimse demek.

Kimdir hakikî fakir, hakikî sûfî kimdir diye sormuşlar. Fakîr-i sàdıktan maksat bu. Sàdık, doğru; sahte değil yâni, hakikî...

(Fekàle) Cevap olarak buyurmuş ki: (Ellezî lâ yettehimu'llàhe teâlâ fî'l-esbâb, ve yeskünü ileyhi fî külli hâl.) "Hakiki derviş, sàdık derviş, doğru, hakikî derviş, Allah-u Teâlâ'yı sebepler konusunda suçlamayan, itham etmeyendir. Her halde Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne gönlü uyumlu, gönlü sakin, gönlü iltica edip gönlü memnun olandır."

Esbâb, sebepler demek. Birtakım olaylar oluyor. Kibriti çakıyorsun, ateşi yakıyor... Bir sebep bir sonuç doğuruyor. Sebepler, sonuçlar... Her olayın sebebi var, sonucu var. "Sen şöyle yaptın da, böyle oldu." diyoruz. Sebepler vardır, insan o sebeplerle bazı şeyler elde ediyor dünyada.

İşte dükkân vardır meselâ. Dükkân bir kazanç sebebidir, Allah-u Teâlâ Hazretleri rızkını oradan veriyor. Sebepler var, tamam.

Bir de sebepleri sevk eden, kullanan, yaratan, gönderen, düzenleyen Allah var. O nedir? Allah-u Teâlâ Hazretleri müsebbibü'l-esbâbdır, sebepleri sebep yapıp da sana gönderendir. Sebeplerin müsebbibidir Allah-u Teâlâ Hazretleri.

İnsanın rızkı, kazancı, başarısı, dünyada elde ettiği varlıklar ve başına gelen olaylar sebeplerle oluyor ama, o sebeplerin kendisi canlı bir şey değil. O sebepleri sana gönderen kim? Allah... Müsebbibü'l-esbâb kim?.. Allah...

Sebepleri ön plana alırsan, sebepleri esas sanırsan, yanılırsın. Yâni, zengin birisi hizmetçisini gönderse, veyahut postayla bir zarfın içinde sana diyelim ki on bin mark gönderse; meselâ, zarfın içine konulacak bir para gönderse, büyük bir para zarfın içinde, postacı getirdi. Zarfı bir açtın, ooo, içinden on bin mark, şu kadar milyon para ediyor filan... Sevindin değil mi?..

Teşekkürü postacıya mı yaparsın, yoksa zarfın içine paraları koyup da sana gönderene mi? Kime teşekkür edilir?.. Postacı nedir? Sebep. Naklediyor, getiriyor. Asıl zarfın içine parayı koyandır, sana ikramı yapan. Postacı değildir. O aracıdır. Bu bir benzetme.

İşte sana gelen olayları senin alnına yazan, sana gönderen; senin yediğin nimetleri sana veren, senin sıhhatini sana sağlayan; senin hayatında

şükretmene sebep olacak her şeyi sana veren kimdir? Allah... E neyle veriyor? Dükkandan veriyor, oradan veriyor, buradan veriyor... Şimdi aşağıda başka bir bölüm de gelecek, oradan da göreceğiz, bir yerlerden geliyor yâni bu. Birtakım sebeplerle senin rızıkların geliyor. Ama asıl gönderen, yapan, eden Allah...

Bir şey gelmezse, bazı insanlar ne yapar?.. Aç kaldı, dükkana müşteri gelmedi, işi biraz ters gitti filan... Bu sefer ayarı bozular, kafası bozular, dili bozular, sözü bozular, imanı, ilticâsı, teslimiyeti ve sâiresi sarsılır filan... Bu nedir? Zayıflıktandır. Nasıl olacak?.. Allah-u Teâlâ Hazretleri verse de, vermese de, ona karşı kulluğu güzel olacak.

Hakikî derviş kimdir? Sebepler konusunda Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni suçlamayan, itham etmeyendir. İşte bana rızık gelmedi, demek ki Allah bana vermedi filan diye, sebepler olmadığı zaman; başına, eline umduğu şeyler gelmediği zaman, Allah'a karşı kulluğunda kafası karışmayandır.

(Ve yeskünü ileyhi fî külli hâl) “Her halde Allah’a karşı sevgisi, saygısı, bağlılığı, kalbinin durumu tatlı, sevgili, bağlı, sakin olandır.” Dervişlik bu. Hakiki derviş, hakiki sòfî bu. Yâni,

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ

(El-hamdü li'llâhi alâ külli hâl) “Her halde Allah’a hamd ü senâlar olsun...” demek bu, onun anlatmış gibi bir şey yâni. “Hoştur bana senden gelen” meselesi.

Geçen hafta da söylediğimiz mesele.

Sebepler oldu, olmadı, geldi gelmedi, para aldım almadım, kazancım az oldu çok oldu, şu oldu bu oldu... Allah'ı itham etmeyip, Allah'a olan sevgisi, saygısı, bağlılığı sapasağlam devam edendir. Yâni ne durum olursa olsun... Sevinçli günlerinde Allah'a güzel güzel ibadet ediyorsun; kederli günlerinde gene abdest alıp gene ibadet edeceksin. Genişlik zamanında, oh sofranın üstünde çeşit çeşit nimetler var, çok şükür yâ Rabbi diyorsun, neşenden, keyfinden yanına gelinmiyor... E aç kaldığın zaman?.. O zaman suratın asılıyor, yüzün buruşuyor... Olmaz!

Her halde, her hâl ü kârda Allah'a karşı sevgin, saygın, bağlılığın, kulluğun sapasağlam devam ediyor mu? Ediyor. Tamam, hakiki derviş sensin. Hakiki dervişlik böyle olur. İyi hal olunca iyisin de, kötü hal olunca kötüleştin. Demek ki sahtesin, bozuluyorsun; demek ki hakiki derviş değilsin.

Buradan neyi öğreneceğiz?.. Kadere rızayı ve başımıza dünyada ne hal gelirse gelsin Allah'a karşı kulluk edebimizde bir değişme olmamasını öğreneceğiz. Olayları hazmetmeyi öğreneceğiz. Mihneti, meşakkati görünce bozulmamayı öğreneceğiz, öyle olacak yâni.

Bir kimse hakiki derviş olmak istiyorsa, yâni iyi kul olmak istiyorsa; başına gelen olayları Allah yazıyor, kazancını Allah gönderiyor...

O durumlardaki grafiğin aşağıya inmesi, çıkması, iyi-kötü şeyler onu sarsmayacak, değiştirmeyecek. Bu hale gelmeli...

Güzel şeyler olduğu zaman, herkes tabii sevinir. İyilikle muamele gördüğü zaman, iyilikle karşılık verir. Ama asıl güzel ahlâk nedir diyor Peygamber Efendimiz: Kötüye karşı iyilik yapmak. Er kişinin işi budur işte...

“—Kötülüğe kötülükle mukabele etmek, her kişinin kârıdır; kötülüğe iyilikle mukabele etmek, er kişinin kârıdır.”

Demek ki ahlâkî, ictimâî davranışlarımızda da bu akıl, bu mantık, bu zihniyet olması lâzım!

“—Birisi bana iyilik yaparsa ben iyilik yaparım da o bana kötülük yaparsa elime girmesin, ciğerini sökerim, postunu yere sererim, etini kıyma yaparım, canına okurum.”

E olmadı. Kötülüğe de iyilikle mukabele etmeyi öğrenecek hakiki derviş. Böyle feleğin çemberinden geçmiş olacak, her halde halini korumasını, güzel halini bozmamasını bilecek.

c. Allah'ın Takdirinde Hayır Vardır

قَالَ وَأَنْشَدَ النُّورِيُّ

TS. 169/15 (Kâle, ve enşedene'n-nûriyyü)
Geldi şimdi bir şiiri.

Dedim ya geçen hafta: Bu mübarekler duyguların güzel bir ifade vasıtası olan şiiri kullanmışlardır, şair ruhlulardır. Şair ruhluluk da zaten duyguların coşkunuğundan gelen bir şey. Şiiri kullanırlar. Bazen muradlarını, meramlarını, zevklerini, arzularını, aşklarını, şevklerini şiirle ifade ederler.

Bu Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri'nin hayatını okurken de bir sürü şiirle karşılaştık bu bölümde.

Şimdi son şiirini okuyoruz, çünkü bölüm bitiyor.

وَكَمْ رُمْتُ أَمْرًا خِرْتُ لِي فِي انْصِرَافِهِ

فَلَا زِلْتَ بِي مِنْنِي أَبْرَّ وَأَرْحَمًا

Ve kem rumtü emren hırte lî fî'nsırâfihî

Felâ zilte bî minnî eberre ve erhamâ

Şimdi burada bir matbaa hatası var, elinde kitabı bulunanlar bunu da düzeltsinler. *Minen yazmış, minnî olması lâzım onun, düzeltiyoruz kitabı. Geliyoruz mânâsına:*

(Ve kem rumtü emren hırte lî fî'nsırâfihî) “Nice işten ben ayrılıp gitmek istiyorum, sen de bana, ona varmayı yaptırtıyorsun. Ben ayrılıp gitmek istiyorum; sen oraya gelmeyi tercih ediyorsun, bana onu yaptırtıyorsun. (Felâ zilte) Dâimâ, (bî minnî eberre ve erhamâ) bana benden daha iyilik yapıcısın, daha merhametlisin!”

“Aslında ben bir şeyden ayrılıp gitmek istiyorum; sen oraya gitme, gel diyorsun, aksini bana yaptırtıyorsun. Bana benden daha iyilik yapıcı, daha merhametlisin yâ Rabbi!”

Evet, bazen insan nefsinin arzusu olarak, gönlünün isteği olarak bir şeyi yapmak ister, Allah a o şeyi yaptırmaz. Ama nedendir?.. Aslında o senin yapmak istediğin işte şer vardır, Allah'ın yaptırdığı işte hayır vardır. Hayırlısını yaptııyor Allah ama, senin keyfine ters gelir. “Hay Allah, bu iş niye olmadı?” filan diye üzülürsün.

Meselâ bir arabaya, bir vasıtaya bineceksin, pür telaş kan ter içinde yetişeceğim diye gidiyorsun, vasıta kalkıyor, yetişemiyorsun. Eyvaaah! Filan... Üzülüyorsun kaçırdım vasıtayı filan diye. Neydi maksadın?.. Yetişmekti, binmekti işine. Fakat biraz sonra duyuyorsun ki, o vasıta kaza yapmış, yanmış, içindeki 17 kişi ölmüş. O zaman ne diyorsun? Aman, iyi ki binmemişim ya, binmememde hayır varmış demek ki. Allah beni yaşatacakmış da, ondan bindirtmemiş, ondan kaçırtmış vasıtayı diyorsun. Aklımıza gelen bir misal.

Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri şiiriyle diyor ki: "Ben nice işten ayrılmak istiyorum, sen oraya gelmeyi bana nasib ediyorsun, onu tercih ediyorsun, yaptırıyorsun, gitmek istediğim yere getirtiyorsun. Görüyorum ki bana benden daha iyilik sever ve daha merhametlisin yâ Rabbi!"

Öyledir. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin yaptığı her şey, senin hakkında mutlaka daha hayırlıdır.

الْخَيْرُ فِي مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ

(El-hayru fî ma'htarehu'llah) "Allah'ın sana seçtiğinde hayır vardır." Sen ne olmak istiyordun, Allah sana hangi mesleği nasib etti?.. Sen kimle evlenmek istiyordun, Allah seni kiminle evlendirdi?.. Sen hangi işi tutmak istiyordun Allah sana hangi işi nasib etti?.. Bazen böyle insanın arzusuyla olanlar farklı olur. Bil ki onda bir hayır vardır.

عَزَمْتُ عَلَىٰ أَلَّا أَحْسَنَ بِخَاطِرِي

عَلَى الْقَلْبِ إِلَّا كُنْتَ أَنْتَ الْمُقَدَّمَا

Azemtü alâ ellâ uhisse bihâtırin

Ale'l-kalbi illâ künte ente'l-mukaddemâ

“Yemin ederim ki; karar verdim ki kesin olarak, hatırıma bir hayal, bir hatıra, bir düşünce geldiği zaman, ilk önce seni düşünmeye azmettim, karar verdim, yemin ediyorum, öyle yapacağım.”

Veyahut bu mazi sîgasıyla yâni “Yemin ederim ki; hatırıma, gönlüme bir hatıra, bir hayal, bir düşünce gelmiş, onu hissetmişsem sen ilk önce olmalısın, seni ilk önce düşünmeliyim, senden önce başka bir şey düşünmemeğe karar verdim, azmettim.” demek oluyor.

وَأَلَّا تَرَانِي عِنْدَ مَا قَدْ كَرِهْتَهُ

لِأَنَّكَ فِي قَلْبِي كَبِيرًا مُعْظَمًا

Ve ellâ terânî inde mâ kad kerihtehû

Li-enneke fî kalbî kebîran muazzaman

[Sevmediğin şeyin yanında beni görmemen, kalbimde muazzam büyük bir yerin olması sebebiyledir.]

Tabii, bir insan bir işin başında, her şeyden önce Allah'ı düşünürse ne yapmış olur? Çok isabetli bir şey yapmış olur. Allah'ın rızasını düşünmüş olur, o işte sevap kazanır. Onun için, biz her işin başında ne yapıyoruz?.. Besmele çekiyoruz. Bu Allah'ı hatırlamaktır.

Bir de müslümanın her işe niyet etmesi vardır. Namazda niyet ediyoruz, oruçta niyet ediyoruz, her şeyde niyet ediyoruz. Niyet de başında bir hatırlamadır. Hem besmele, hem de niyet, o işin bize sevaplı olmasını sağlıyor. Ahiret bakımından kazançlı olmasını sağlıyor. Her işimizin başında besmeleyi çekeceğiz, Allah'ın hayrını, rızasını düşüneceğiz ve iyi şey yapmağa niyet edeceğiz. O zaman her işimiz bize sevap kaynağı olur. Uyusak bile sevap olur.

Bu da ikinci beyitte yemin ediyor ki; "İlk önce seni düşüneceğim diye azmettim, böyle bir şeye yemin ediyorum, kararlaştırdım." diyor.

Bizde inşaallah her işimizde önce Allah'ı düşünelim CC, ondan sonra işimizi yapalım. İşimizi Allah'ın rızasına göre yapalım.

d. Rızığımızı Allah Veriyor

Sonuncu paragrafa geldik, bitiyor bu bölüm, Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri ki, mutasavvıfların en alimlerinden, çok kıymetli bir kimse idi, okumuştuk hayatını.

قَالَ وَأَخْضَرَ النُّورِيُّ مَجْلِسًا لِلِسُلْطَانِ فَقَالَ لَهُ مَنْ
أَيْنَ تَأْكُلُونَ فَقَالَ لَسْنَا نَعْرِفُ الْأَسْبَابَ

الَّتِي تُسْتَجْلَبُ بِهَا الْأَرْزَاقِ نَحْنُ قَوْمٌ مُدَبَّرُونَ

TS. 169/16 (Kàle, ve uhdira'n-nûriyyü meclisen li sultân, fekàle lehû: Min eyne te'külûn? Fekàle: Lesnâ na'rifü'l-esbâb, elletî tüsteclebü bihe'l-erzâk, nahnü kavmün müdebberûn.)

Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri, sultanın bulunduğu bir meclise götürülmüş. Sultan, padişah, zamanın halifesi, hükümdarının yanına götürmüşler Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri'ni. (Fekàle lehû) Sultan, Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri'ne sormuş:

(Min eyne te'külûn?) “Nereden yiyorsunuz? Yâni, maişetinizi nereden sağlıyorsunuz, kazancınız nereden geliyor, yeme içmenizi sağlayan gelirler nereden geliyor?”

(Fekàle) Demiş ki ona cevaben:

(Lesnâ na'rifü'l-esbâb) “Biz sebepleri bilmeyiz. Sebepleri gören, bilen insan değiliz. Bilmem, işte geliyor bir yerden el-hamdü lillah, oluyor. (Elletî tüsteclebü bihe'l-erzâk) Rızıkların onlar aracılığıyla kazanıldığı sebepleri biz bilmeyiz, bilmiyoruz, bilmem.” Bilmiyoruz dediği, bilmem demek istiyor yâni. “Biz rızıkların kazanılmasına sebep olan araçları, sebepleri bilmeyiz.

(Nahnü kavmün müdebberûn) Biz işleri görülüp kayırılan insanlarız. Yâni Allah-u Teâlâ Hazretleri veriyor işte. Biz bir sebep peşinde koşup da rızık arayacağız diye çırpınmadan, Allah bize veriyor.” Yuvadaki

kuşa nasıl annesi getirip ağızına koyuyorsa, uçmadan, çalışmadan... “Biz işi görülüveren insanlardanız. Allah tarafından görülüveren insanlardanız.” demiş.

Evet, tasavvufta insanın kendisinin elinin emeğiyle yemesi var. Onun için, birçokları bir meslek tutmuşlardır, çalışmışlardır, elinin emeğiyle kazanmışlardır, ondan yemişlerdir ve başkasına da yedirmişlerdir. Kimisi de tamamen Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne teslim olmuştur. Allah-u Teâlâ Hazretleri onlar ihsân ediyor. Hatta kerâmet yoluyla da ihsân ediliyor. İsteddiği yerde sofraya kuruluyor, yiyorlar, içiyorlar. Belki öyle demek istiyor.

Burada Ebü’l-Hüseyn-i Nûrî Hazretleri hakkındaki bölüm bitti. Gelelim bundan sonraki mübarek zâtın, Ebû Osmân el-Hîrî Hazretleri’nin hayatına doğru bir sayfa açarak onu okumağa... Onun hayatından şöyle bir başlayalım!..

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

31. 08. 1996 - İstanbul

EBÛ OSMÂN EL-HÎRÎ HZ. (1)*

أَبُو عُثْمَانَ الْحِيرِيُّ النَّيْسَابُورِيُّ

Ebû Osmâne'l-Hîrî en-Nîsâbûrî. Künyesi Ebû Osman. Biliyorsunuz künye deniliyor ebû'lu kelimelere. Yâni, Osman'ın babası demek. Hîrî, el-hîrî, noktasız ha ile, uzun i ile, Hîrî en-Nîsâbûrî bu da ikinci bir ism-i nisbe. Şimdi asıl adı neymiş bu zât- ı muhteremin:

وَمِنْهُمْ أَبُو عُثْمَانَ سَعِيدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ سَعِيدِ
بْنِ مَنْصُورِ الْحِيرِيِّ النَّيْسَابُورِيِّ وَأَصْلُهُ مِنَ
الرَّيِّ

(Ve minhüm ebû usmâne saîdü'bnü ismâîle'bni saîdi'bni mansûrini'l-hîriyyü en-nîsâbiriyyü ve asluhu mine'r-rey.) Bu mübarek şahısları anlatıyordu yazar, Sülemî Hazretleri. Bu mübareklerden birisi de Ebû Osman'dır. Osman kelimesi gayr-ı munsarîf olduğu için üstünlüdüdür. Ama mahallen mecrûrdur, muzâfun ileyh olduğu için. (Ebû usmâne) ama başka kelime olsaydı, muzafun ileyh olduğundan orada başka hareke görecektiniz.

(Ebû usmâne saîdü'bnü ismâîle'bni saîdi'bni mansûrini'l- hîriyyü) Bak, büyük dedesinin

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

adı Mansur'muş, onun oğlu Saîd, yâni bu zâtın dedesi. Onun oğlu İsmâil yâni bu Ebû Osman'ın babası. Bu Ebû Osman'ın adı da Saîd imiş. Adı Saîd, künyesi Ebû Osman.

Hîrî, noktasız ha harfiyle, cim gibi olup noktasız ha ile.

Niye bunu böyle söylüyoruz?.. Bazı kitapları karıştırdım buraya gelmeden önce. Bu mübareklerin tabii hayatlarını okuyanlar, yazanlar oluyor, Türkçe kitaplara nakledenler oluyor. Bunu Hayrî diye okumuşlar, el-Hayrî, Ebû Osman el-Hayrî diye okumuşlar, yanlış. El-Hîrî diye olacak. Neden olduğunu söyleyeceğim biraz sonra. Aslında Hayri diye bir kelime de var eski medeniyetimizde, içinizden belki bazı kişilerin de adı Hayri olabilir ama, o hı harfiyledir, bu Hîrî...

Hîrî ne demek?.. Hîre şehrine mensup demek. Hîre şehri neredeymiş?.. İki tane Hîre şehri var. Birisi Kûfe'ye yakın olan, Kûfe'nin civarında bulunan, yâni Bağdat'ın güneyinde bulunan Irak'ta olan bir Hîre şehri var. Burası İslâm'dan önceki Arapların önemli bir şehriydi. Burada hükümdarlar otururdu. Yâni Arapların kabilelerinin reisleri olan hükümdarlar otururdu, Hire. Kûfe şehrine yakın bir şehir. Suriye'de Gassânîler vardı, bu Hîre şehrinde başka Arap hükümdarları vardı. Eski, mühim bir şehirdir.

Bir Hîre de Nişapur'da var. Nişapur veya Neysâbur şehri, o da Horasan'da. Yâni birisi Irak'ta, birisi İran'ın tâ kuzeydoğusunda, arada çok uzun mesafe var.

Onun için Ebü'l-Osmân-ı Hîrî en-Neysâbûrî demiş. Yâni Irak'taki Hîre şehrine ait sanmasınlar diye, bir de arkasına en- Nîsâbûrî demiş. Yâni Nisaburlu, Hîreli Ebû Osman demek. Sakın Iraklı anlamayın demiş oluyor.

“—E böyle şey olur mu Hocam; iki tane şehir aynı isimde?..”

Oluyor. Meselâ benim Çanakkale'deki köyümün bağlı olduğu kasabanın adı Ayvacık'tır, kaç tane Ayvacık var. Karadeniz'de Ayvacık var, Trakya'da Ayvacık var... Kaç tane Dört Yol var... Kaç tane Ereğli var... Marmara Ereğlisi, İzmit'in karşısındaki Ereğli, Konya'nın Ereğlisi, Karadeniz'in Ereğlisi...

“—E başka isim yok mu?..”

Bunun tarihî oluşumunun sebepleri var. İşte böyle şeyler olabiliyor. Çeşitli yerlerde aynı isimde şehirler olabiliyor.

Türkiye'de bir Taşkent var, Orta Asya'da bir Taşkent var. Türkiye'de Horasan kasabası var, Orta Asya'da bir Horasan var. İstanbul'da bir Yeni Bosna var, bir de Balkanlarda Bosna var... Çeşitli sebeplerden böyle çift isimler oluyor.

Bu Ebû Osman Hîreli ama, o Hîre Nişapur'daki Hîre. Nişapur civarındaki Hîre'ye mensub. (*Ve asluhu mine'r-rey*) *Bu zât-ı muhteremin aslı Rey şehrindeymiş. Rey şehri neresiydi?..*

İran'ın şimdiki başşehri olan Tahran'ın bir mahallesi şimdi. Tahran'ın yakınında idi. O civardanmış bu Ebû Osman. Sonra biraz daha Şark'a gitmiş, Nişapur şehrine gitmiş. O civarda Hire'ye ailesi yerleşmiş, orada doğmuş. Aslı Rey'den.

Rey şehrine mensub nasıl deniliyordu? Râzî... Bak ne kadar değişik geliyor. Hîre'ye mensub, Hîrî deniliyor. Nişapur'a mensub Neysâbûrî deniliyor; Konya'ya mensup Konevî deniliyor; Rey şehrine mensup, Râzî deniliyor.

Hoppalaaa! Nereden çıktı bu ze harfi?.. İşte böyle. Nereden çıktıysa çıktı. Râzî demek, Râdî diye bazıları telaffuz ediyorlar dad harfiyle; öyle değil! O hatayı da geçen hafta düzeltmiştik. Râdî, Fahreddin-i Râdî filan diyor birisi, Ankara'da vardı, herhalde vefat etmiştir ihtiyar bir adam. Yok o Râzî filan dedim. Biraz da kızdı bana böyle yanlışıını çıkarttım filan diye.

Bir de meselâ attâr... E attarlık bir meslek, kaç tane attârlık olabilir. Feridüddîn-i Attâr var, Tezkiretü'l-Evliyâ sahibi. Alâaddîn-i Attâr var, Nakşî silsilesinde... Başka attârları burada okuduk, böyle şeyler olabilir. Bunları karıştırmamayı bilmek, öğrenmek lâzım.

Eşimdi bu gün de yazarlardan, meşhurlardan kaç tane Ahmed Şahin var, kaç tane Mehmed Doğan var, kaç tane bilmem ne var... Böyle olabiliyor. İsim ve soyadı benzerlikleri olabiliyor.

Rey şehrine mensub nasıl diyeceğiz? Râzî diyeceğiz, keskin ze ile, re gibi olan ze ile.

صَحِبَ قَدِيمًا يَحْيَى بِنَ مُعَاذَ الرَّازِيِّ وَشَاهَ بِنَ

شُجَاعِ الْكِرْمَانِيِّ ثُمَّ رَحَلَ إِلَى نَيْسَابُورَ إِلَى أَبِي
حَفْصٍ وَصَحِبَهُ وَأَخَذَ عَنْهُ طَرِيقَتَهُ

(Sahibe kadîmen yahye'bne muàzeni'r-râziyye, ve şâhe'bne şucâi'l-kirmâniyye, sümme rahale ilâ neysâbûr ilâ ebî hafsin, ve sahibehû ve ehaze anhu tarîkateh)

Bu Ebû Osman el-Hîrî, evvelce Yahyâ ibn-i Muàz er-Râzî ile düştü kalktı, onun sohbetinde bulundu, onunla arkadaşlık etti. Sahibe, istifade etmek için arkadaşlık etmek demek.

Bakın, Râzî... Yahyâ ibn-i Muàz er-Râzî... Nereliymiş? Rey şehrindenmiş. İlk önce Rey şehirli olan Yahyâ ibn-i Muàz'la sohbeti olmuş, onun meclislerine devam etmiş. (Şâhe'bne şucâi'l- kirmânî) Kirmanlı Şah ibn-i Şücâ'nın sohbetinde bulunmuş.

(Sümme rahale ilâ neysâbûr) Sonra Nişapur şehrine gitmiş. İlim öğrenmek için, yetişmek için böyle şehirden şehire giderlerdi. Ebû Hafs el-Haddâd'a gitmiş, (Ve sahibehû) Onun sohbetine iltihak etti, ondan dersler dinlemeğe başladı.

(Ve ehaze anhu tarîkatehû) Tarikatını oradan aldı, eli oradan aldı. Tarikat elini Ebû Hafs'tan aldı.

وَهُوَ - فِي وَقْتِهِ - مِنْ أَوْحِدِ الْمَشَايخِ فِي سِيرَتِهِ
وَمِنْهُ انْتَشَرَ طَرِيقَةُ التَّصَوُّفِ بِنَيْسَابُورَ

(Ve hüve fî vaktihî) Bu Ebû Osman el-Hîrî zamanında, kendi yaşadığı zamanda, (min evhadi'l-meşâyihi fî sîretih) yaşamı itibariyle, iç dünyası itibariyle şeyhlerin yegânesiydi, bir

tanesiydi. Çok eşsiz, muhteşem bir zâttı bu Ebû Osman el-Hîrî Hazretleri. (Ve minhü'nteşere tarîkatü't-tasavvufi bi-neysâbûr) Nişapur'da tasavvuf bundan doğdu, yayıldı."

Tabii bu mübarekler Horasan'da, Nişapur'da böyle bu işleri pişirdiler, olgunlaştırdılar, yetiştiler, talebe yetiştirdiler filan... Bunun sonucu ne oldu?.. Yâni bu miskin adamlar, bu tasavvuf erbâbı tekkelere girip de böyle Allah diyorlar, bilmem neler filan diye, herkes hani gözünde küçümsüyor... Bu tasavvuf büyükleri oralarda yetiştiler, bunun sonucu ne oldu?.. Bunun sonucu Anadolu'nun fethi oldu, Osmanlı devletinin kuruluşu oldu, müslümanların büyük devletler kurup, büyük zaferler kazanması oldu.

Bu adamlar, işte bu işin temelini hazırlayanlar. Bu kadroları hazırlayanlar, bu mücahidleri yetiştirenler bunlar. Horasan'da yetiştiler, olgunlaştılar, Horasan erenlerinden bir mübarek çıktı, kim?.. Ahmed-i Yesevî Hazretleri. Hadi bakalım Anadolu tarafına... Horasan'dan yetişen, o ilim irfan kaynayan, mânevî ilimler güldür güldür Horasan'dan bu tarafa aktı. Bu tarafların alimleri yetişti. Mevlânâ Celâleddin-i Rûmîler vs.ler... Ondan sonra ahâli tertemiz, sapasağlam, Allah'a tevekkül eden mübarek insanlar olarak yetiştiler, Allah yolunda canını veren, Allah'ın dinine en güzel hizmet eden, en kıymetli vasıflara sahip insanlar imparatorlukları, devlet-i aliyyeleri kurdu. Bunlar sebep, bunların çalışmaları, bunların öğretmeleri. İşte tarikat, Nişapur'da bu zâttan intişar etti, yayıldı.

“—E Nişapur’dan Türkiye’ye kim gelmiş?..”

Hacı Bektâş-ı Velî geldi oradan, Nişapurlu. Yâni bir büyük tesiri olan şahıs. Merv şehrinden kim geldi?.. O da Nişapur’a yakın. Mevlânâ Hazretleri geldi. O da Osmanlı devleti’nin mânevî temellerini hazırlayan çok büyük şahıs. Daha başka tabii çok büyük şahıslar geldiler. İsimleri pek çok...

سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
الرَّازِيَّ يَقُولُ لَقِيتُ الْجُنَيْدَ وَرُوَيْمًا وَ يُوسُفَ
بْنَ الْحُسَيْنِ وَمُحَمَّدَ بْنَ الْفَضْلِ وَأَبَا عَلِيٍّ
الْجُوزْجَانِيَّ وَغَيْرَهُمْ مِنَ الْمَشَايخِ فَلَمْ أَرِ أَحَدًا
أَعْرِفَ بِالطَّرِيقِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ أَبِي عُثْمَانَ

(Semi’tü abda’llahi’bne muhammedi’bni abdi’r-rahmâni’r- râziyye, yekül) Râzî, Rey şehrinden. Rey şehrinden Abdurrahman oğlu Muhammed oğlu Abdullah’tan ben işittim ki diyor yazarımız:

(Lakîtü’l-cüneyde) “Cüneyd-i Bağdâdî ile karşılaştım, tanıştım, görüşüm. (Ve rüveymen) Rûveym Hazretleri ile tanıştım, görüşüm. (Ve yûsufe’bne’l-hüseyn) Hüseyin oğlu Yusuf’la görüşüm. (Ve muhammede’bne’l-fazl) Fazl oğlu Muhammed’le görüşüm. (Ve ebâ aliyyini’l-cûzecâniyye) Cûzecanlı Ebû Ali ile görüşüm. (Ve gayrahüm mine’l-meşâyih.) Büyük şeyhlerden, bunlar ve bunlardan

başkalarıyla görüşüm, tanıştım, hepsini tanıdım, dinledim, sohbetlerinde bulundum. (Felem era ehaden a'rife bi't-tarîki ilâ'llahi azze ve celle min ebî usmân) Aziz ve celîl olan Allah'a giden yolu, bu Ebû Osman'dan daha iyi bilenini görmedim. En iyi bilen bu zât bana göre... Hepsini tanıdım, Allah'a giden yolu en iyi bilen bu Ebû Osman'dır." diyor.

Demek ki; çok mühim şahısları okuyoruz. Geçtiğimiz çok büyük bir zâtı Ebü'l-Hüseyn-i Nûrî... Ebü'l-Osman-ı Hîrî de aynı şekilde, demek ki çok yüksek ayarda bir insanmış. Cüneyd-i Bağdâdî ile mukayese edilmek ne demek yâni. Çok büyük bir sûfî imiş.

مَاتَ أَبُو عُثْمَانَ بْنِ سَابُورَ سَنَةَ ثَمَانٍ وَتِسْعِينَ
وَمِائَتَيْنِ وَكَذَلِكَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ ابْنَ أَحْمَدَ
بْنِ حَمْدَانَ يَذْكُرُ ذَلِكَ وَقَالَ صَلَّى عَلَيْهِ

(Mâte ebû usmân bi-neysâbûr) Bunu da söyleyip bitirelim: Ebû Osman, Neysâbur şehrinde vefat etti. Tabii aslı Nişâpur'dur. Pe harfi Arapça'da yok, Neysâbur diyor Araplar onun için. Nişapur şehrinde öldü. Hangi sene?.. (Senete semânin ve tıs'îne ve mieteyn)

298 senesinde. Bu hangi senedir? Hicrî, kamerî senedir. Yâni Recebli, Şa'banlı, Muharremli, Zilhicceli sistem. 298 senesinde vefat etti. [Mîlâdî 911 yılında.]

(Ve kezâlike semi'tü muhammede'bne ahmede'bni handân, yezkürü zâlike) “Bu tarihi Handan oğlu Ahmed oğlu Muhammed'den de böyle işittim ben. (Yezkürü zâlike) Bu tarihte öldüğünü o da söylüyordu. (Ve kàle: Salleytü aleyhi) Hatta ben namazında da bulundum.” demiş. Yâni, “Tarih doğrudur, tamam, ben namazında da bulundum.” demiş.

Evet, 298 tarihinde vefat etmiş olan bir mübarek zâtın hayatıyla ilgili bilgilere başladık, sayfa tamamlandı. Sağ olursak, selâmette olursak, Allah nasib ederse bu mübarek zâtın da hayatını ve eserlerini ve sözlerini okumağa önümüzdeki haftalar devam edeceğiz.

Fâtiha-i Şerîfe mea'l-besmele!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

31. 08. 1996 - İstanbul

[Bütün TASAVVUF SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

